

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w 2017 r.

20.12.2018 r.

Rok 2017 był kolejnym rokiem spadku liczby beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej

Częstość korzystania z pomocy społecznej na wsi była większa niż w miastach

Najwyższy udział beneficjentów w ogólnej liczbie ludności wystąpił w województwach północnej i wschodniej części kraju

↓ 5,7%

Udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2017 r.

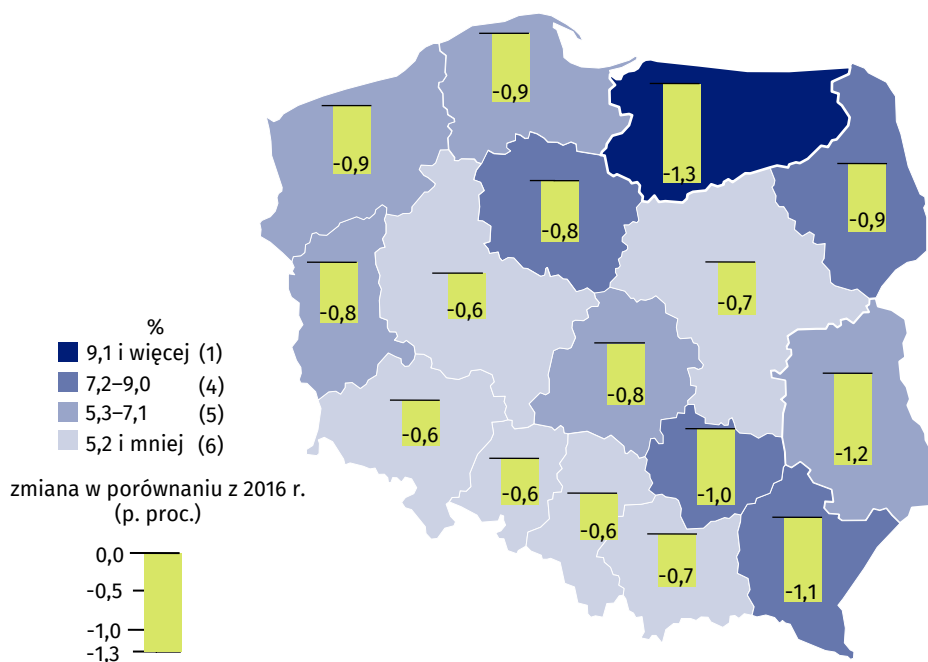
W 2017 r. liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej wynosiła 2,2 mln osób i była o 0,3 mln mniejsza niż w 2016 r. Zasięg korzystania z pomocy społecznej, czyli udział beneficjentów w ogólnej liczbie ludności zmniejszył się o 0,8 p. proc. i wyniósł 5,7%.

W 2017 r. liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej wynosiła 2 180,6 tys. osób. W porównaniu z poprzednim rokiem odnotowano spadek liczby beneficjentów o 298,1 tys. osób (12,0%). Zmniejszanie się liczby beneficjentów pomocy społecznej jest widoczne od początku realizacji badania „Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej”, tj. od 2011 r. Wśród beneficjentów pomocy społecznej przeważają osoby zamieszkujące obszary wiejskie. W 2017 r. udział beneficjentów zamieszkujących obszary wiejskie wyniósł 51,9% i był mniejszy o 0,4 p. proc. w porównaniu z poprzednim rokiem (o 2,3 p. proc. mniejszy w porównaniu z 2011 r.).

Zasięg korzystania z pomocy społecznej na wsi wynosił 7,4%, a w miastach 4,5%. Utrzymywała się zatem znaczna różnica, niemniej cały czas malejąca we względnej liczebności beneficjentów pomocy społecznej między miastem i wsią.

Zróżnicowanie zasięgu korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej pomiędzy województwami było duże. Najwyższą wartość wskaźnika 9,6% odnotowano w województwie warmińsko-mazurskim, a bardzo wysoką w województwach: kujawsko-pomorskim (8,0%), podkarpackim (7,8%), świętokrzyskim (7,6%) i podlaskim (7,3%).

Mapa 1. Zasięg korzystania z pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2017 r.

Źródło: Zbiór Centralny Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

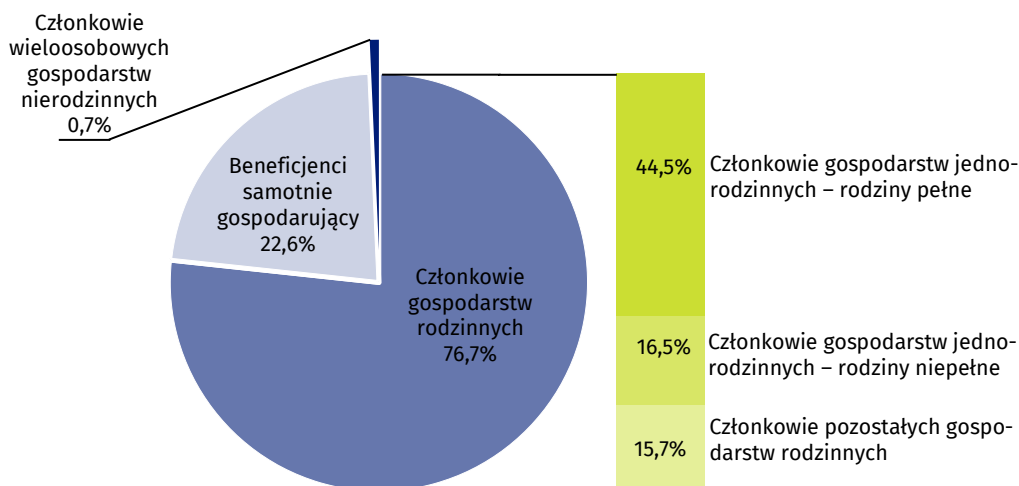
Najmniejszy zasięg beneficjentów korzystających z pomocy społecznej – 3,8% wystąpił w województwie śląskim. Stosunkowo niski był także w województwach: dolnośląskim (4,1%), opolskim (4,7%) oraz w małopolskim i mazowieckim (odpowiednio po 4,8%).

Spadek wartości wskaźnika w 2017 r. w porównaniu z poprzednim rokiem odnotowano we wszystkich województwach, jednak relatywnie wysoki, tj. o co najmniej 1 p. proc. – wystąpił w województwach: lubelskim, podkarpackim, świętokrzyskim oraz warmińsko-mazurskim. Mimo tak znacznego spadku w wymienionych województwach wartość omawianego wskaźnika nadal była znacznie wyższa od średniej krajowej.

Spośród 2 150,6 tys. beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w gospodarstwach domowych¹, 485,7 tys. (22,6%) to osoby stanowiące jednoosobowe gospodarstwa domowe, a 1 665,0 tys. (77,4%) to członkowie gospodarstw wieloosobowych. Wśród ogółu beneficjentów w gospodarstwach domowych 14,5 tys. (0,7%) to członkowie wieloosobowych gospodarstw nierodzinnych.

Trzy najliczniejsze grupy beneficjentów to członkowie jednorodzinnych gospodarstw domowych rodzin pełnych (para rodziców z dziećmi w wieku poniżej 18 lat na utrzymaniu), stanowiący 44,5% ogólnej liczby beneficjentów, osoby gospodarujące samotnie – 22,6% oraz członkowie jednorodzinnych gospodarstw rodzin niepełnych (samotnych rodziców z dziećmi w wieku poniżej 18 lat na utrzymaniu) – 16,5%. Pozostali, to członkowie gospodarstw jednorodzinnych bez dzieci w wieku poniżej 18 lat na utrzymaniu, członkowie wielorodzinnych gospodarstw domowych oraz członkowie wieloosobowych nierodzinnych gospodarstw domowych (w tym np. osób niespokrewnionych).

Wykres 1. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w gospodarstwach domowych według typów gospodarstw w 2017 r.

Źródło: Zbiór Centralny Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Zbiorowość beneficjentów była bardzo zróżnicowana pod względem typów gospodarstw domowych i rodzin w podziale na miasta i wieś. Choć zarówno w miastach jak i na wsi większość beneficjentów to członkowie wieloosobowych gospodarstw rodzinnych, to w miastach udział osób gospodarujących samotnie (gospodarstw jednoosobowych) wyniósł 31,0% i był 2-krotnie większy niż na wsi. W miastach znacznie większy był także udział beneficjentów żyjących w rodzinach niepełnych – wyniósł ponad 25% i był o 10 p. proc. większy w porównaniu z odpowiednim udziałem beneficjentów pomocy społecznej na wsi. Z kolei w populacji beneficjentów na wsi zdecydowanie dominowali członkowie gospodarstw domowych rodzin pełnych, stanowiąc tam ponad 52% zbiorowości beneficjentów pomocy społecznej, a więc znacznie więcej niż w miastach, gdzie ten udział wyniósł niespełna 24%.

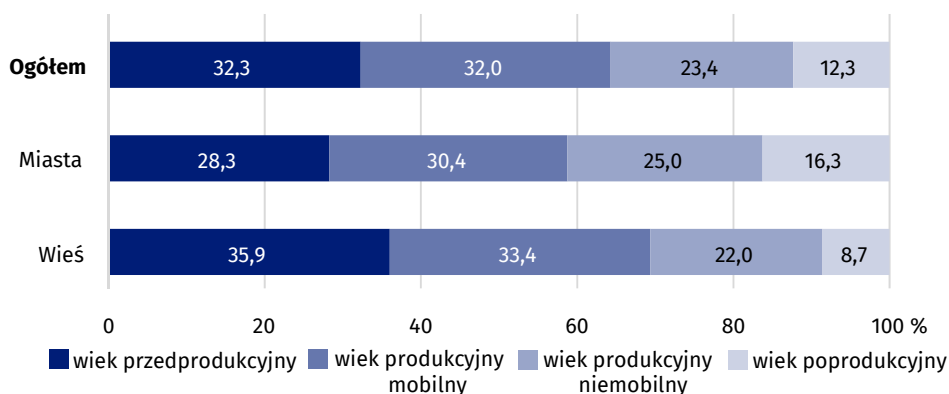
Ponad 64% ogólnej liczby beneficjentów (na wsi blisko 70%) – stanowiły osoby w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym mobilnym, a więc najczęściej członkowie gospodarstw rodzinnych z dziećmi na utrzymaniu. Mniejszy był udział osób w wieku produkcyjnym niemoobilnym (23,4%), a najmniejszy osób w wieku poprodukcyjnym (12,3%).

W populacji beneficjentów ponad 98% stanowili członkowie gospodarstw domowych, a minimalny udział ponad 1% miały osoby bezdomne

W zbiorowości 1,7 mln beneficjentów żyjących w gospodarstwach rodzinnych – 82,0% to członkowie gospodarstw z dziećmi w wieku poniżej 18 lat na utrzymaniu

¹ Z wyłączeniem 30,0 tys. osób bezdomnych (1,4% ogólnej liczby beneficjentów), które w 2017 r. otrzymały pomoc z ośrodków pomocy społecznej.

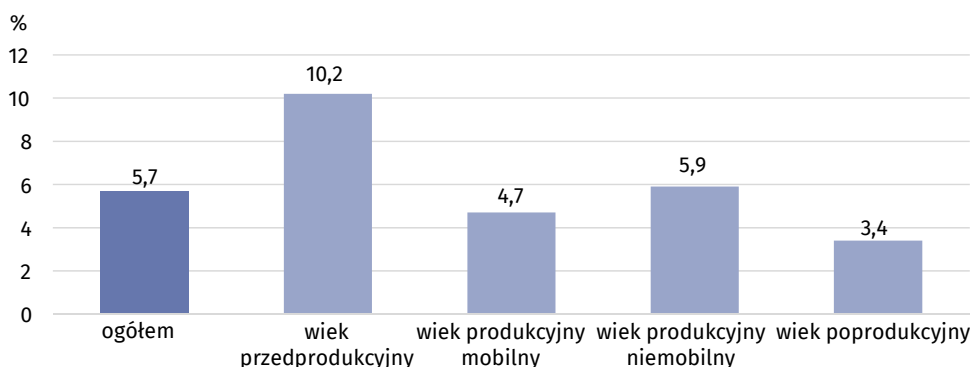
Wykres 2. Struktura beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej według ekonomicznych grup wieku w 2017 r.

Źródło: Zbiór Centralny Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Zasięg korzystania z pomocy społecznej (udział w ogólnej liczbie mieszkańców) był największy wśród dzieci i młodzieży w wieku przedprodukcyjnym (0–17 lat) i wynosił 10,2%. Relatywnie wysoką wartość wskaźnika, tj. 5,9% odnotowano wśród osób w wieku produkcyjnym niemobilnym, a najniższą wśród osób w wieku poprodukcyjnym – 3,4%.

Wykres 3. Udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej według grup ekonomicznych wieku w ogólnej liczbie ludności w tym wieku w 2017 r.

Źródło: Zbiór Centralny Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Sytuacja dochodowa beneficjentów pomocy społecznej w wieku poprodukcyjnym była o tyle lepsza niż beneficjentów w wieku produkcyjnym, że udział posiadających stałe źródło dochodu² (najczęściej w formie emerytury lub renty rodzinnej) był relatywnie wysoki i w 2017 r. wynosił 70,0%. Wśród beneficjentów w wieku produkcyjnym odsetek osób ze stałym dochodem (głównie praca najemna stała) oscylował na poziomie około 20%. Stąd korzystający z pomocy społecznej w wieku poprodukcyjnym, to głównie samotnie gospodarujący, z relatywnie niskimi świadczeniami, które przy pogarszającym się stanie zdrowia nie wystarczają na pokrycie podstawowych potrzeb.

W 2017 r. w zbiorowości beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej 1 366,1 tys. osób, tj. blisko 63%, stanowili beneficjenci, których dochód na osobę (w rodzinie lub samotnie gospodarującą) nie przekroczył kryterium dochodowego uprawniającego do ubiegania się o świadczenia pieniężne z pomocy społecznej³.

Zbiorowość beneficjentów o dochodzie poniżej kryterium określa się zamiennie jako „ubodzy beneficjenci”, a ich gospodarstwa domowe jako ubogie gospodarstwa beneficjentów pomocy społecznej. Gospodarstwa domowe ubogich beneficjentów i ubodzy beneficjenci są w badaniu statystycznym „Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej” objęci szerszą (niż całe zbiorowości beneficjentów i ich gospodarstw) analizą, m. in.:

- gospodarstwa według przyczyny korzystania z pomocy społecznej oraz według głównego źródła utrzymania,
- beneficjenci według statusu na rynku pracy.

² Dochód z: pracy najemnej stałej, pracy we własnym gospodarstwie rolnym, pracy na własny rachunek poza gospodarstwem rolnym, emerytura, renta z tytułu niezdolności do pracy, renta rodzinna, renta socjalna.

³ W 2017 r. kwota tego kryterium dla osoby w rodzinie wynosiła – 514 zł, a dla osoby samotnie gospodarującej – 634 zł.

W relacji do ogólnej liczby ludności najczęściej z pomocy społecznej korzystały osoby w wieku przedprodukcyjnym, a najmniejszy udział beneficjentów obserwowano w grupie osób w wieku poprodukcyjnym

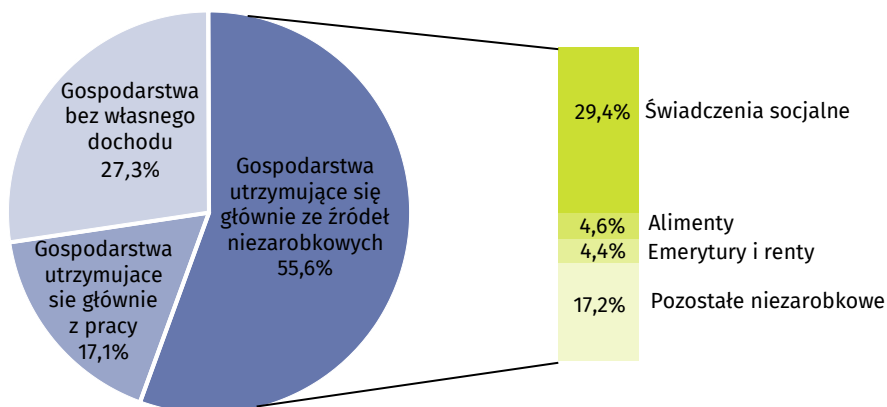
Blisko 63% beneficjentów pomocy społecznej stanowili członkowie gospodarstw domowych z dochodem na osobę poniżej ustawowej granicy ubóstwa

Wśród 594,1 tys. ubogich gospodarstw beneficjentów, najczęstszą przyczyną korzystania z pomocy społecznej w 2017 r. było bezrobocie, tj. brak pracy (59,7%). Ta przyczyna występowała też najczęściej jako problem główny w gospodarstwach wieloosobowych – w 33,9% tego typu gospodarstw. Drugą – pod względem częstości przyczyną, były problemy zdrowotne (56,0%), które z kolei najczęściej występowały jako główne w gospodarstwach osób samotnie gospodarujących – 70,1% tej grupy beneficjentów. Trzecią z kolei pod względem częstości występowania była grupa problemów rodzinnych, obecna przede wszystkim w gospodarstwach wieloosobowych – najczęściej pozostająca w związku z wielodzietnością lub z trudnościami związanymi z samotnym rodzicielstwem. Ta grupa problemów występowała też wśród gospodarstw jednoosobowych, jako trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Wśród problemów pozostałych do najważniejszych i najczęściej występujących należały alkoholizm oraz przemoc w rodzinie.

Najczęstszymi, obok niskiego dochodu, przyczynami przyznania pomocy był brak pracy oraz zły stan zdrowia

W 2017 r. podstawowym źródłem utrzymania większości (55,6%) ubogich gospodarstw domowych beneficjentów pomocy społecznej były źródła niezarobkowe, a głównie świadczenia socjalne⁴. W 2017 r. ze świadczeń socjalnych utrzymywało się 29,4% ogólnej liczby ubogich gospodarstw beneficjentów. Bez własnych źródeł dochodu⁵ pozostawało 27,3% omawianych gospodarstw, przy czym w tej kategorii zdecydowanie przeważają gospodarstwa jednoosobowe. Praca stanowiła główne źródło dochodu jedynie dla 17,1% ubogich gospodarstw.

Wykres 4. Struktura ubogich gospodarstw domowych według głównego źródła dochodu w 2017 r.

Ponad połowa ubogich gospodarstw domowych beneficjentów utrzymywała się ze źródeł niezarobkowych, a ponad 1/4 nie miała własnego dochodu

Źródło: Zbiór Centralny Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

W 66,1% ubogich wieloosobowych gospodarstw domowych w dniu przeprowadzania wywiadu środowiskowego nie pracowała ani jedna osoba. Odsetek takich gospodarstw z dziećmi w wieku poniżej 18 lat na utrzymaniu wyniósł 61,0%.

W zbiorowości ubogich beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej status na rynku pracy określa się dla osób w wieku produkcyjnym (18–59/64 lata). W 2017 r. wśród 810,0 tys. beneficjentów w tym wieku, najliczniejszą grupę stanowiły osoby bezrobotne – 45,0% oraz osoby bierne zawodowo – 40,1%. Udział pracujących w omawianej zbiorowości wynosił 14,9%. Dla porównania, w wynikach BAEL⁶ struktura ludności w wieku produkcyjnym według statusu na rynku pracy kształtowała się następująco: pracujący – 72,1%, bezrobotni – 3,8% i bierni zawodowo – 24,1%.

Dwie podstawowe i udokumentowane przyczyny bierności zawodowej dotyczące 47,5% ubogich beneficjentów w wieku produkcyjnym biernych zawodowo to zły stan zdrowia (czyli długotrwala i ciężka choroba lub niepełnosprawność w stopniu znacznym) oraz – w przypadku osób w wieku produkcyjnym mobilnym – kontynuowanie nauki.

Ponad 85% ubogich beneficjentów w wieku produkcyjnym to osoby bezrobotne lub bierne zawodowo

⁴ W tym: zasiłki dla bezrobotnych oraz świadczenia rodzinne.

⁵ Uwzględnianych jako podstawę do przyznania świadczenia. Do dochodu wnioskujących o pomoc nie bierze się pod uwagę między innymi świadczenia wychowawczego.

⁶ Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności 2017 r. – dane średnioroczne;

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/temat>

Opracowanie merytoryczne:
Urząd Statystyczny w Krakowie
Oddział w Tarnowie
Antonina Setlak
Tel: 14 68 80 235
e-mail: a.setlak@stat.gov.pl
Jan Szarek
Tel: 14 68 80 248
e-mail: j.szarek@stat.gov.pl

Rozpowszechnianie:
Rzecznik Prasowy Prezesa GUS
Karolina Dawidziuk
Tel: 22 608 3475, 22 608 3009
e-mail: rzecznik@stat.gov.pl

Wydział Współpracy z Mediami

tel.: 22 608 34 91, 22 608 38 04

e-mail: obslugaprasowa@stat.gov.pl

www.stat.gov.pl

@GUS_STAT

@GlownyUrzadStatystyczny

Powiązane opracowania

[Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w 2016 r.](#)

Temat dostępny w bazach danych

[Bank Danych Lokalnych -> Ochrona zdrowia, opieka społeczna i świadczenia na rzecz rodziny](#)

Ważniejsze pojęcia dostępne w słowniku

[Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej](#)

[Gospodarstwa domowe beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej](#)

[Środowiskowa pomoc społeczna](#)